
MASOFAVIY TA'LIM TIZIMIDA INFORMATIKA FANINI O'QITISHNING AFZALLIKLARI VA MUAMMOLARI

Iminjonova Sarvinoz Islombek qizi

Namangan viloyati Norin tumani

9-maktab 2-toifali informatika fani o'qituvchisi Magistr

Annotatsiya

So'nggi yillarda zamonaviy texnologiyalar, raqamli qurilmalar va internetning rivojlanishi natijasida masofaviy ta'lim tizimining imkoniyatlari sezilarli darajada kengaydi. Shu bilan birga, informatika fanining ahamiyati ham ortib bormoqda. Informatika fani birgina dasturlash yoki kompyuter dasturlari bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiribgina qolmay, balki raqamli savodxonlik, axborot bilan ishlash madaniyati va texnologik tafakkurni rivojlantiradi. Mazkur fan o'quvchilarning kelajakdagi hayot faoliyati, kasb tanlovi va zamonaviy infokommunikatsion muhitda samarali ishlashi uchun zarur bo'lgan ko'plab bilim va ko'nikmalarni shakllantiradi. Ushbu tezisda Masofaviy ta'lim tizimida informatika fanini o'qitishning afzalliklari va muammolari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, informatika, muammo, yechim, onlayn platformalar, fan, mashg'ulot.

Masofaviy ta'lim informatika fanini o'qitish uchun yangicha imkoniyatlar eshigini ochdi. Dastlab, bu tizim orqali geografik hududdan qat'i nazar, istalgan o'quvchi dunyoning istalgan nuqtasidan o'zlashtirish jarayoniga qo'shila oladi. Taniqli o'qituvchi va mutaxassislar ishtirokida video darslar, interaktiv topshiriqlar va virtual laboratoriyalar o'qitish sifatini yangi darajaga olib chiqadi. Ayniqsa, pandemiya va karantin sharoitida masofaviy informatika ta'limi o'z aktual ahamiyatini yanada ko'proq namoyon etdi. Informatika fanini masofaviy o'rgatishda ko'plab o'ziga xos afzalliklar mavjud. Avvalo, masofaviy ta'lim individual yondashuv uchun qulay sharoit yaratadi. Har bir o'quvchi o'ziga qulay vaqtda, o'z tempida bilim olishi mumkin. Bu esa an'anaviy ta'lim jarayonida ko'p hollarda yetishmaydigan shaxsiy rivojlanishga imkoniyat ochadi. O'qituvchi o'quvchilarning

individual qobiliyatlarini inobatga olgan holda moslashtirilgan dars rejalarini ishlab chiqishi va virtual sinfda turli interaktiv resurslardan foydalangan holda o'quv jarayonini tashkil qilishi mumkin. Masofaviy ta'limda zamonaviy platformalar va dasturiy vositalarning keng qo'llanilishi informatika fanini o'rganishni sodda va qiziqarli qiladi. Onlayn laboratoriyalar, simulatsiyalar, elektron resurslar, veb-ilar va servislardan foydalanish o'quvchilarga yangi dasturlash tillarini, algoritmik tafakkurni, kompyuter grafikasi va tarmoq texnologiyalarini interaktiv tarzda o'zlashtirishga yordam beradi. Axborotni izlash, saqlash, tahlil qilish va taqdim etish uchun web-resurslar hajmining kengligi o'quv jarayonini yanada boyitadi, hamda o'quvchilarni mustaqil izlanishga undaydi.[1]

Raqamli platformalar hisobidan o'qituvchilar va o'quvchilar orasida doimiy aloqa ta'minlanadi. Savollar, muammolar va topshiriqlar onlayn tarzda tezkor ko'rib chiqiladi. Vaqt va joy chegarasi yo'qligi, feedback (qayta aloqa)ning osonligi informatika fanida samarali hamkorlik va natijador ta'lim olish uchun qulaylik yaratadi. Boshqa jihatdan olib qaraganda, masofaviy informatika ta'limida turli xil multimedia vositalari, animatsiyalar, video o'rgatish kurslari, virtual laboratoriyalar o'quvchilarning mazkur fan bo'yicha bilim va malakalarini mustahkamlash uchun xizmat qiladi. Ta'lim resurslarining elektron shaklda mavjudligi natijasida didaktik materiallar tezda yangilanadi va har doim zamonaviy holatda yuqorida turgan bo'ladi. Axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining keng kirib kelishi natijasida informatika fanini o'qitishda o'qituvchilar ham, o'quvchilar ham zamonaviy raqamli savodxonlikka ega bo'lmoqda. Muhim tomoni, masofaviy ta'lim modellari informatika fanida tezkor yangiliklarni, zamonaviy dasturlash tillarni va innovatsion texnologiyalarni keng chuqurlikda, real vaqtda o'rgatish imkoniyatini beradi. Informatika — doimiy ravishda yangilanib boruvchi, texnologiyalarning rivojlanishi bilan bog'liq fan sohasidir. Masofaviy ta'lim tizimi esa innovatsion, moslashuvchan yondashuvlar orqali o'zgarishlarga tez moslashishga yordam beradi. Platformalar orqali o'quvchilar yangi vositalar, yangi dasturlash tillari, bulutli hisoblash, sun'iy intellekt yoki zamonaviy kompyuter tizimlari haqida so'nggi ilmiy yutuqlarni tezda o'zlashtira oladilar. Bu imkoniyatlarning barchasi informatika fanini masofaviy o'qitishda raqamli texnologiyalarni doimiy rivojlantirib, ularni dars jarayoniga joriy qilishga asos yaratadi. O'quvchilarning mustaqil ishlashi, o'z

axborotlarini izlash, ulardan samarali foydalanish va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Individual dasturlash loyihalarini amalga oshirish yoki birgalikda guruhli loyiha yaratish ham shular jumlasidan.[3]

Shu bilan birga, masofaviy ta'lim informatika o'qitishda global axborot olamiga kirish, xorijiy tillarni, dunyo miqyosidagi ilg'or tajribalarni o'rganish, online kurslarda qatnashish imkoniyatini beradi. O'z navbatida, o'quvchilar bugungi axborot asri talablari bilan hamqadam bo'lishni o'rganadilar. O'qituvchilar esa sifatli media resurslardan, internetda keng tarqalgan ochiq ta'lim platformalaridan, zamonaviy ta'lim dastur va servislaridan foydalanish imkoniga ega bo'ladilar. Tabiiyki, har bir yangilik kabi masofaviy ta'limda informatika fanini o'qitish sohasida muammolar ham mavjud. Eng katta muammolardan biri – bu raqamli tengsizlikdir. Hamma hududlarda ham baravar tezlikda internet aloqasi, zamonaviy qurilmalar, kompyuterlar mavjud emasligi natijasida ayrim o'quvchilar va o'qituvchilar uchun samarali masofaviy o'qitish imkoniyati cheklangan. Bu holat ayniqsa, qishloq joylari yoki infratuzilmasi rivojlanmagan hududlarda ko'proq namoyon bo'ladi. Texnologik infratuzilmaning to'liq joriy qilinmaganligi yoki texnik yordamning yetarli emasligi ham muammo hisoblanadi. Ko'plab o'qituvchilar yoki o'quvchilar zamonaviy platforma, servis va dasturiy ta'minotdan to'liq foydalanishda qiynaladilar, axborot xavfsizligini saqlash, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish borasida yetarli bilim va ko'nikmaga ega emaslar. Masofaviy informatika ta'limining yana bir chumoli — o'quvchilarning nazoratini kuchaytirish, mustaqil ishlash va tashabbus ko'rsatish motivatsiyasi yetarli darajada shakllanmagan bo'lishidir. An'anaviy ta'limda o'qituvchi bevosita ta'sir ko'rsata oladi, dars davomida o'quvchi faoliyati nazorat qilinadi. Masofaviy ta'limda esa nazoratning asosiy qismi mustaqillikka, o'zini o'zi boshqarishga va motivatsiyaga borib taqaladi. Ayrim o'quvchilar uchun bunday mustaqil ta'lim olish og'irlik qiladi. Bundan tashqari, o'quvchilar va o'qituvchilar uchun internet orqali haddan tashqari ko'plab axborot oqimi oqibatida kerakli materialni tanlab olish, soxta yoki noto'g'ri axborotdan himoyalani, axborot madaniyatini rivojlantirish asosiy muammolardan biridir. Aloqa va muloqotning masofaviy bo'lishi ham motivatsiya va ijtimoiy aloqalarning susayishiga olib kelishi mumkin. O'qituvchi va o'quvchi orasida bevosita jonli muloqot bo'lmagani sababli o'quvchida charchoq, zerikish,

e'tiborsizlik, vaqtni samarasiz ishlatish holatlari ko'proq kuzatiladi. Muloqot va o'zaro hamkorlikning yetishmasligi natijasida informatika fanining ayrim nozik mavzulari, murakkab hamda ijodiy topshiriqlari to'liq o'zlashtirilmaligi mumkin. Shuningdek, masofaviy ta'lim jarayonida baholash va natijani aniqlashda samarali metodikani tanlash ham dolzarb muammodir. An'anaviy usullarda o'qituvchi bevosita individual bilim va ko'nikmani kuzatib, baholay oladi. Masofaviy ta'limda esa asosiy baholash online test, loyiha topshiriqlari, portfoliolar orqali amalga oshiriladi. Bu esa to'liq, adolatli va shaffof baholash uchun yangi usullar va texnologiyalarning ishlab chiqilishini talab etadi.[4]

O'quvchilar bilan doimiy individual xizmat ko'rsatish imkoniyati har doim ham kafolatlanmagan. O'qituvchilarning o'z ustida ishlashi, yangi texnologiyalar va metodikalar bilan tanishib borishi uchun muntazam malaka oshirish kurslari yetarli emas. Ta'lim sifati, samaradorligi va natijadorligi qay darajada yuqori bo'lishi ko'plab tashkiliy, ilmiy-metodik va texnik masalalarning yechimiga bog'liq. Zamonaviy informatika fanida doimiy yangilanib borayotgan dasturiy vositalar, usullar va onlayn resurslarning sonining ko'pligi, ulardan to'g'ri va samarali foydalanish borasidagi masalalar ham o'z ahamiyatiga ega. O'qituvchilar tomonidan dars materialini to'g'ri tanlash va zamonaviy interaktiv vositalarni darsga to'g'ri joriy qilish muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, informatika fanini masofaviy usulda o'qitish zamon talabi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish, ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarni natijaviy va mustaqil ta'lim olishga jalb etishning yangi usuli hisoblanadi. Tizimda mavjud bo'lgan muammolar asosiy e'tibor bilan hal qilinib, davlat siyosati, ta'lim tashkilotlari va pedagoglarning hamkorlikda ishlashi natijasida masofaviy ta'lim informatika sohasida yuqori natijalar berishi mumkin. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasida to'g'ri muloqot, zamonaviy platformalardan foydalanish, infratuzilmani rivojlantirish, yangi metodikalarni joriy etish orqali informatika fanini masofaviy usulda yuqori samaradorlikda, xar tomonlama rivojlanib boruvchi, doimiy yangilanib turuvchi

bilim resursiga aylantirish imkoniyati mavjud. Masofaviy informatika ta'limi — kelajak avlod uchun eng muhim, zamonaviy va innovatsion ta'lim shaklidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurashidov, A. (2020). “Masofaviy ta’limda informatika fanini interfaol metodlar asosida o‘qitish.” O‘zbekiston Pedagogika Jurnal, 3(2), 145-152.
2. Bozorov, O., & Qodirova, G. (2021). “Masofaviy ta’lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish yo‘llari.” Ilmiy axborotlar, 2021(2), 66-72.
3. Elov, S. (2019). “Informatika fanini masofaviy o‘qitishda zamonaviy usullardan foydalanish.” Zamonaviy Ta’lim, 8(3), 103-110.
4. Ergashev, Sh. (2018). “Masofaviy o‘qitishda informatika fanining didaktik asoslari.” Axborot Texnologiyalari Jurnal, 5(1), 60-69.
5. Kadirov, M. (2019). “Masofaviy ta’limda informatika o‘qitish samaradorligini oshirish yo‘llari.” O‘zbek Tillaridagi Ilmiy Nashrlar, 2019(3), 41-47.
6. Obidova, Z. (2022). “Masofaviy ta’lim sharoitida informatika kurslari va metodik yondashuvlar.” Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti Ilmiy Axborotlari, 2022(4), 84-89.
7. Shamsiddinov, Z. (2017). “Informatika fanini masofaviy o‘qitish jarayonida axborot xavfsizligi muammolari.” Ilm va Tafakkur, 7(1), 120-128.
8. Toshpulatov, B., & Mahmudov, K. (2021). “Raqamli texnologiyalar asosida informatika fanini masofaviy o‘qitish.” Ta’lim va Rivojlanish, 6(1), 99-106.